

YLEISTÄ TYÖSUOJELUSTA

TIE- JA VESIRAKENNUSHALLITUS
HALLINTO-OSASTO 1973

YLEISTÄ TYÖSUOJELUSTA

TIE- JA VESIRAKENNUSHALLITUS
HALLINTO-OSASTO 1973

SISÄLTÖ

1. Tapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat menek- set	5
1.1 Menetykset koko maassa	5
1.2 Menetykset tie- ja vesirakennuslaitoksessa	5
2. Työsuojelutoiminnan tavoitteet	6
2.1 Tapaturmatorjunnan ensisijainen tavoite	6
2.2 Turvallisuustavoitteet eri organisaatioalueilla ..	6
2.3 Tapaturmien torjunta — sosiaalista toimintaa ..	7
2.4 Työsuojelutyön tuotannolliset ja taloudelliset ta- voitteet	7
3. Työsuojelulainsäädäntö ja turvallisuusohjeet	9
3.1 Työsuojelulainsäädännön kehitys	9
3.2 Lainsäädäntö ja työsuojeluohjeet	10
4. Vastuu työsuojelusta	16
4.1 Työnantaja ja työnantajan edustaja	16
4.2 Työntekijä	16
4.3 Vastuuta selventäviä oikeuden päätöksiä	17
4.4 Virkamies	25
4.5 Laitteen valmistaja, maahantuoja ja myyjä	25
4.6 Ostaja	26
5. Työsuojelutyön suoritus ja valvonta	27
5.1 Valvontaviranomaiset	27
5.12 Laki työsuojeluhallinnosta (574/72)	28
5.13 Laki työsuojelun valvonnasta (131/73)	31
5.14 Tuomioistuimet	35
5.2 Muut valvontaviranomaiset	36
5.3 Turvallisuustyötä tekevät yhteisöt	37
5.4 Työsuojelutyö tvl:n työpaikoilla	40
5.41 Työsuojeluorganisaatio	40
5.42 Työmaatarkastukset	42
6. Lähdekirjallisuus	43

Nämä turvallisuusohjeet eivät sulje pois muita alaa koskevia säännöksiä, määräyksiä ja ohjeita.

1. TAPATURMIEN JA AMMATTITAUTIEN AIHEUTTAMAT MENETYKSET

1.1 MENETYKSET KOKO MAASSA

Suomessa tapahtuu pakollisen tapaturmavakuutuksen alaisia työtapaturmia vuodessa n. 220—240.000. Näistä johtaa pysyvään invaliditeettiin n. 1800 ja kuolemaan noin 300—350. Ammattitauteja todetaan vuosittain yli 1200. Työpäiviä menetetään työtapaturmien vuoksi vuosittain n. 6.000.000.

Vakuutusvelvolliset työnantajat maksavat tapaturmavakuutusmaksuina vuosittain n. 120.000.000,— ja valtio omille työntekijöilleen tapaturmakorvauksina noin 15.000.000,—. Vakuutusmaksut ovat arviolta vain neljännes työnantajien tapaturmakustannuksista, jos otetaan huomioon myös välilliset kustannukset (konevauriot, raaka-ainevahingot, työkatkot, uudelleen koulutus jne.).

1.2 MENETYKSET TIE- JA VESIRAKENNUSLAITOKSESSA

Tie- ja vesirakennuslaitoksen töissä sattuu vuosittain n. 2300 tapaturmaa, joista pysyvään invaliditeettiin johtaa n. 30 ja kuolemaan n. 10—15. Ammattitauteja ilmenee vuodessa n. 30 ja työpäiviä menetetään tapaturmien vuoksi vuosittain n. 25.000.

Tapaturmakorvauksia maksetaan tvl:ssa vuosittain noin 1.200.000,—. Ottaen huomioon myös tapaturmien aiheuttamat välilliset kustannukset (esim. konerikot, työhäiriöt, uudelleen koulutus) saadaan tvl:n tapaturmakustannuksiksi vuosittain 4.000.000—5.000.000,—.

2. TYÖSUOJELUTOIMINNAN TAVOITTEET

2.1 TAPATURMATORJUNNAN ENSISIJAINEN TAVOITE

Tapaturmatorjunnan ensisijainen tavoite on alentaa tapaturmien lukumäärää ja lieventää niiden vaikeusastetta, saada inhimilliset kärsimykset vähenemään, helpottaa tuotantoa kustannuksia alentamalla ja poistaa työtä häiritseviä tekijöitä.

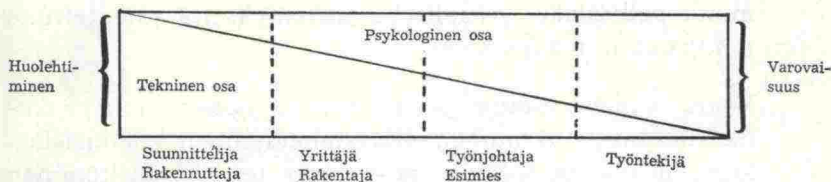
Pyrkimyksenä on

- herättää yhteiskunnan eri piirit tajuamaan työsuojelutyön merkitys
- lisätä yleistä turvallisuustietoutta ja edistää aktiivista tapaturmatorjuntatyötä
- löytää realistiset ja tehokkaat keinot suojaustekniikan edistämiseen ja lain säädösten täyttämiseksi.

2.2 TURVALLISUUSTAVOITTEET ERI ORGANISAATIO-ALUEILLA

Kaikkeen inhimilliseen toimintaan liittyy tekijöitä, jotka voivat johtaa onnettomuuteen ja aiheuttaa tapaturman. Voidaan myös sanoa, että tapaturmat ovat teknisen kehityksen ikäviä sivutuotteita. Koska työntekijällä on useinkin melko vähän mahdollisuuksia vaikuttaa työympäristönsään vallitseviin tekijöihin, on päävastuu työsuojelusta asetettu työnantajalle tai häntä edustaville henkilöille.

Seuraava kaavio kuvaa työsuojelutoiminnan luonnetta ja tavoitteita eri organisaatioalueilla:

Kaavion mukaan esim. laitteiden suunnittelijan osuus työsuojelussa on valtaosalta tekninen. Hänen tulee huolehtia siitä, että työympäristö on mahdollisimman turvallinen, kun laite rakennetaan ja myös sitten, kun se valmistuu ja otetaan käyttöön. Sensijaan, kun mennään lähemmäksi varsinaista työnsuoritusta ja tullaan työntekijään, suurenee psykologinen osa ts. huomiota on enemmän kiinnitettävä ihmisen kouluttamiseen työhön ja työssä esiintyviin vaaroihin sekä varovaisuuteen.

2.3 TAPATURMIEN TORJUNTA — SOSIAALISTA TOIMINTAA

Työsuojelun sosiaalinen merkitys tekee sen arvokkaaksi toiminnaksi. Vaikea tapaturma tai ammattitauti merkitsee aina tuskaa ja kärsimystä, huolta tulevaisuudesta, ehkä katkennutta elämänuraa. Vaikeudet eivät tule useinkaan vain vahingoittuneen osaksi. Suru, huoli ja usein pelko toimeentulosta koskevat myös uhrin omaisia.

Lääkietiedettä, jonka avulla vaikeasti loukkaantunut tapaturman uhri pelastetaan elämään, kunnioitetaan suuresti. Paljon paremmalla syyllä voidaan antaa arvoa tapaturmien ehkäisylle, joka pyrkii vaikuttamaan asioihin ennen kuin jotain sattuu.

2.4 TYÖSUOJELUTYÖN TUOTANNOLLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET

Suurteollisuusmaissa USA:ssa, Kanadassa, Englannissa ja Ranskassa, on jo vuosia sitten todettu, ettei työsuojelutoi-

minta pelkästään sosiaaliselta näkemykseltä toteutettuna johda hyviin tuloksiin.

Vaaratilannetarkkailu, perusteellinen tapaturmien ja ammattitautien tutkiminen, yritystaloudellinen kokonaislaskenta ja työsuojelulakien ja -määräysten yhteensitominen antavat vasta loogisen tuloksen ja saavat aikaan jatkuvan koulutuksen myötä näkyvää turvallisuustilanteen paraneamista.

Aikaisemmin kohdassa 1.2 on mainittu, että korvaukset, jotka valtion tapaturmatoimisto ja TVL vuosittain tapaturmista maksavat ovat n. 1.200.000,— eli tapaturmaa kohti n. 600,—. Tämän lisäksi tulevat välilliset kustannukset (esim. kaivinkone kaatuu, jolloin kuljettaja loukkaantuu. Konetta joudutaan korjaamaan useita päiviä, jolloin muu kalusto ja työvoima mahdollisesti joutuu odottamaan jne), jotka yleensä arvioidaan tapaturmaa kohti kolminkertaisiksi verrattuna tapaturmakorvaukseen, eli yhden tapaturman kustannukseksi tulee keskimäärin n. 1.800,—

Edellämainituissa summissa ei ole mukana ns. ”vähältäpiti”-tilanteita, joita myös aiheutuu työsuojelumääräyksiä rikottaessa, (esim. kaivinkone kaatuu, mutta kuljettaja ei loukkaannu. Tällöin luonnollisesti tapaturmakorvaus jää pois, mutta häiriöstä aiheutuneet muut kustannukset pysyvät lähes entisellään). Näitä vaaratilanteita, joissa tapahtuu kone-, materiaali- ym. vahinkoja, esiintyy tutkimuksien mukaan n. viisinkertainen määrä tapaturmiin verrattuna, joten nämä huomioiden TVL:n onnettomuuskustannukset ovat vuosittain n. 15.000.000,—.

Tapaturmien torjuntatyö on parhaimmillaan puolueetonta, demokraattista toimintaa, joka edistää laitoksen henkilökunnan yhteenkuuluvuutta. Tapaturmien väheneminen edistää tuottavuutta ja säilyttää ammattitaitoisen henkilökunnan työpanosta, samalla nostaen laitoksen kokonaistasoa.

3. TYÖSUOJELULAINSÄÄDÄNTÖ JA TURVALLISUUS-OHJEET

3.1 TYÖSUOJELULAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYS

Suomen hallitusmuodon 6. §:n mukaan "kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa". Tämän "suojeluksen" arvo on elintason noustessa ja työelämän demokratisoitua jatkuvasti lisääntynyt ja turvallisille työolosuhteille annetaan entistä suurempi paino. Työsuojelusäännökset käsittelevät aluksi melkein yksinomaan alaikäisten työsuojeluun liittyviä kysymyksiä kuten heidän työhönottoikänsä ja työaikaansa. Ammattikuntajärjestöissä käsiteltiin jo 1600-luvulla käsityöoppilaiksi otettavien alinta ikärajaa, joka jo v. 1720 oli 14 vuotta mutta aleni kuitenkin sen jälkeen ollen jopa välillä 10 vuotta.

Työsuojeluun liittyvä tarkastustoiminta pyrittiin aloittamaan 1800-luvun puolivälin tienoilla, jolloin v. 1858 velvoitettiin piirilääkäreitä pitämään silmällä työpaikkojen terveydellisiä oloja. Edelleen v. 1879 terveydenhoitoa koskevalla asetuksella velvoitettiin terveydenhoitolautakuntia ja kunnallislautakuntia valvomaan voimassa olevia työsuojelumääräyksiä.

Ensimmäinen varsinainen työsuojelulakimme on v. 1889 annettu asetus, joka koski teollisuusammateissa olevien työntekijöiden suojelemista. Tällä asetuksella perustettiin myös ammattientarkastus maahamme. Asetuksen soveltamisala oli kuitenkin melko suppea. Seuraavassa asetuksessa pyrittiinkin tätä korjaamaan ja asetus vuodelta 1914 otti soveltamisalansa piiriin mm. rakennusyritykset.

Ammattientarkastus ja sen pohjalle rakentuva tarkastustoiminta pohjautuu v. 1927 annettuun ammattientarkastuslakiin, jonka uusiminen nykyolosuhteita vastaavaksi on ollut vireillä vuosikymmeniä. Ammattientarkastuslaki ei ole sen enempää työsuojelun hallinto-organisaation kuin

sen valvontamenettelynkään osalta enää pitkään aikaan vastannut työn turvallisuudelle ja terveellisyydelle asetettavia vaatimuksia.

Ammattientarkastuslain tilalle onkin nyt vahvistettu kaksi uutta lakia. Syyskuun 1 päivänä 1972 voimaan astunut laki työsuojeluhallinnosta (547/72) korvaa ammattientarkastuslain hallinnolliset säädökset, 1974. 01. 01. voimaan astuvan lain työsuojelun valvonnasta (131/73) korvatessa saman lain aineelliset säädökset. Työsuojeluhallintolaista (547/72) on hieman tarkemmin myöhemmin kohdassa 5.12.

Näiden kahden uuden lain myötä on samalla luovuttu ammattientarkastus-käsitteestä. Sen tilalle on otettu käyttöön käsite työsuojelun valvonta.

Työsuojelun hallintolakia täsmentää asetus työsuojeluhallinnosta (631/72). Työsuojelun valvontalaista annettava asetus tulee voimaan vuoden 1974 alusta.

Vuoden 1914 asetuksen kumosi v. 1930 annettu työturvallisuuslaki, joka jälleen laajensi lain soveltamisalaa ja samalla annettiin valtioneuvostolle oikeus antaa suojeluteknisiä ohjeita noudatettavaksi ennen koneiden ja työvälineiden käyttöönottamista. Viimeksi on työturvallisuuslakia muutettu v. 1958, jolloin laki muotoiltiin sellaiseksi, että se koskee kaikkia työ- tai virkasuhteessa työskenteleviä, jotka tekevät vastikkeesta työtä työnantajille tämän valvonnan alaisena. Tärkeä on myös lain periaate työnantajan ja työntekijän yhteistoiminnasta työturvallisuuden edistämiseksi. Parhaillaan toimii komitea lain uudistamiseksi, ja joka saanee työnsä valmiiksi vuoden 1973 aikana.

3.2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA TYÖSUOJELUOHJEET

Lainsäädäntöä ja ohjeita tulkittaessa on huomioitava että lait, asetukset ja valtioneuvoston päätökset ovat ehdottomia. Niitä on siis noudatettava kirjaimellisesti. Sen sijaan

sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamat teknilliset turvallisuusohjeet ovat ohjeita, jotka eivät ole kaikilta osin ehdottomia. Muitakin ratkaisuja voidaan käyttää, mutta niiden on oltava vähintään yhtä turvallisia kuin em. ohjeissa mainitut. Lisäksi on noudatettava viranomaisten (esim. työsuojelutarkastajat) työnantajan ja työnjohdon antamia määräyksiä ja ohjeita.

Seuraavassa on lueteltu tärkeimmät nimenomaan rakennusalaan liittyvät työsuojelua käsittelevät lait, asetukset, valtioneuvoston päätökset ja muut määräykset.

A. Pohjana oleva lainsäädäntö

1. Lakeja

Työturvallisuuslaki (299/58) (uudistus vi-	
reillä)	/1/
Sama selvityksineen TS:n julkaisemana ..	/2/
Laki työsuojeluhallinnosta (574/72)	/1/
Laki työsuojelun valvonnasta (131/73 astuu	
voimaan 01. 01. 1974)	/1/
Laki nuorten työntekijäin suojelusta	
(669/67)	/1/

2. Asetuksia

Asetus työsuojelun valvonnasta	/1/
Asetus nuorten työntekijäin käyttämisestä	
vaarallisiin töihin (212/72)	/1/
Asetus räjäytystyön valvojien pätevyyskir-	
joista (386/66)	/1/
Räjähdyssaineasetus (696/71)	/1/

3. Valtioneuvoston päätöksiä

Rakennustyön järjestysohjeet (274/69,	
469/72)	/1/
Räjäytystyön järjestysohjeet (362/65,	
684/65)	/1/

Valtioneuvoston päätös työturvallisuuslain soveltamisesta:

— traktoreihin ja niiden tarkastukseen (128/67)	/1/
— käsikäyttöisiin moottorisahoihin ja niiden tarkastukseen (636/71)	/1/
— pulttipistooleihin ja niiden tarkastukseen (189/72)	/1/
— torninostureihin ja niiden tarkastukseen (648/72)	/1/

B. Täydentävät ohjeet

1. Räjätystyöt

— KTM:n päätös räjähdysaineiden kuljetamisesta tiellä (735/73)	/1/
— Räjätysalan normeja (TTO:n n:o 16:0 ja 16:2)	/2/
— Räjähdysaineiden käytön opas	/9/
— Kallionlouhintaopas	/9/

2. Telineet

— Rakennustelineohjeet (RIL 83)	/3/
— Riipputelineohjeet (TTO n:o 17)	/2/
— Laivanrakennuksen telineohjeet	/10/
— Korjaus- ja asennustelineet, Tietolehti n:o 8/68	/5/
— Liikuteltavat tikkaat, Tietolehti n:o 3/67	/5/

3. Koneet ja laitteet

— Yleiset koneohjeet (TTO n:o 1)	/2/
— Hiomakoneohjeet (TTO n:o 2)	/2/
— Pulttipistooliohjeet (TTO n:o 4)	/2/
— Raivaussahaohjeet (TTO n:o 6)	/2/

— Puuntyöstökoneohjeet (TTO n:o 7)	/2/
— Moottorisahaohjeet (TTO n:o 8)	/2/
— 4-pyörätraktorit (TTO n:o 14)	/2/
— Sukelluslaitteet (TTO n:o 15)	/2/
— Käsipyörösahat (TTO n:o 18)	/2/
— Nosturiohjeet (TTO n:o 22)	/2/
— Hiihtohissiohjeet (TTO n:o 23)	/2/
— Kiristysvintturiohjeet (TTO n:o 24)	/2/

4. Muita ohjeita

— Lääkärintarkastusohjeet (TTL:n julkaisu)	/4/
— Enimmäispitoisuusohjeet (TTO n:o 11)	/2/
— Henkilökohtaiset suojeluvälineet (TTO n:o 12, osat 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ja 8) ..	/2/
— Ensiapuvälineet (TTO n:o 13)	/2/
— Sähkönkäytön turvallisuusopas (TS:n julkaisu)	/2/
— Rakentajain työturvallisuusopas (TS:n julkaisu)	/2/
— Lämmitys- ja ilmanvaihtolaitteiden suunnittelun normaaliohjeet	/7/
— Valaistussuosituksiset, luksitaulukot, häikäisyindeksit (SVTS n:o 2/71)	/8/
— Turvallisuusvärit (SFS Z.V.I)	/6/
— Telakoiden nostotyövälineet	/10/
— Nostoköydet ja nostokettingit, Tietolehti n:o 7/68	/5/

5. Muita lakeja yms.

— Sähkölaki ja varmuusmääräykset STL A1-66	/11/
— Paloluokitustiedotukset	/12/

— Laki räjähdysvaarallisista aineista (263/53)	/1/
— Asetus räjähdysaineista (696/71) sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätös räjähdysaineista (972/71)	/1/
— Asetus palavista nesteistä (335/54) (uudistus valmisteilla) ja luettelo yleisimmistä palavista nesteistä/KTM 1954	/1/
— Asetus nestekaasuista (471/64) ja KTM:n päätös nestekaasuista (472/64, 740/71)	/1/
— Valtioneuvoston päätös aerosoleista (680/64)	/1/
— Määräykset vaarallisten aineiden kuljetamisesta (VAK)	/13/
— Säteilysuojauslaki (174/57, 1/65), ja asetus säteilysuojauksesta (119/58)	/1/
— Asetus paineastioista (391/53, 251/71 ja 619/71)	/1/
— Palolaki (465/60)	/1/
— Myrkkylaki (309/69) ja asetus (612/69, 733/71)	/1/
— Ammattitautilaki (638/67) ja -asetus (639/67) sekä sosiaaliministeriön päätös ammattitaudin toteamisesta (640/67) ..	/1/
— Terveystoimintalaki (469/65) ja -asetus (55/67)	/1/
— Rakennuslaki (370/58) ja -asetus (266/59)	/1/
— Tapaturmavakuutuslaki (608/48) ja -asetus sen täytäntöönpanosta (850/48) sekä asetus eräistä työtapaturmina korvattavista vammoista (852/48)	/1/
— Valtioneuvoston päätös lääkärintarkastuksista työturvallisuuslain 44 §:ssä tarkoitettussa työssä (637/71)	/1/

- Laki lyijyvalkoisen ja lyijysulfaatin käytön kieltämisestä eräissä maalaustöissä (101/29) ja STM:n päätös, joka sisältää lyijyvalkoisen ja lyijysulfaatin käyttöä maalaustöissä koskevat tarkemmat määräykset (265/29) ..... /1/
- Valtioneuvoston päätös, joka sisältää järjestysohjeet hissien rakentamisesta, asentamisesta, käyttöä, hoitoa ja tarkastusta varten (80/34) (uudistus vireillä) /1/

Julkaisun jäljessä oleva / / viittaa julkaisun jakajaan:

- / 1/ Valtion painatuskeskus
- / 2/ Työsuojelu ry
- / 3/ Suomen Rakennusinsinöörien Liitto ry
- / 4/ Työterveyslaitos
- / 5/ Keskinäinen yhtiö Teollisuusvakuutus
- / 6/ Suomen Standardisoimisliitto
- / 7/ Lämpö- ja Vesijohtoteknillinen Yhdistys ry
- / 8/ Suomen Valoteknillinen Seura ry
- / 9/ Räjähdysainekonttori
- /10/ Suomen Metalliteollisuuden Työnantajaliitto
- /11/ Sähkötarkastuslaitos
- /12/ Suomen Palosuojeluyhdistys
- /13/ Rautatiehallitus

Eräissä erikoistöissä kuten esim. vesitietöissä on lisäksi omia lakeja ja määräyksiä, jotka on luonnollisesti huomioitava näitä töitä tehtäessä. Niistä saa lisätietoja TVH:sta ja laitoksen työturvallisuushenkilöiltä.

4. VASTUU TYÖSUOJELUSTA

4.1 TYÖNANTAJA JA TYÖNANTAJAN EDUSTAJA

Työturvallisuuslaissa on kiinnitetty lähinnä huomiota niihin velvoitteisiin, joita työnantajille määräävänä osapuolena on annettu. Työnantajan on huolehdittava kaikista tarpeellisista suojelutoimenpiteistä ja kouluttamisesta sekä siitä, että työntekijöiden käytettävissä on riittävä määrä tarkoituksenmukaisia henkilökohtaisia suojeluvälineitä.

Työpaikoilla toimivat työnantajan eriasteiset esimiehet voivat vaikuttaa turvallisuuteen ja ovat vastuussa työsuojelusta niiden valtuuksien puitteissa, jotka heillä on linjaorganisaation jäsenenä. Työnantajan edustaja vastaa pääsäännön mukaan henkilökohtaisesti työssä sattuneista tapaturmista vain, jos hän on sen tuottanut. Vain tällä edellytyksellä hän on velvollinen korvaamaan syntyneen vahingon. Jotta jonkin toimen suorittamatta jättäminen voidaan lukea työnantajan edustajalle syyksi, on sen suorittaminen kuuluttava hänen velvollisuuksiinsa.

Vastuukysymys ratkaistaan Suomen oikeuskäytännön mukaan kussakin tapauksessa erikseen kulloinkin vallitsevat olosuhteet huomioonottaen. Esimerkiksi pienissä yrityksissä toimitusjohtaja on se henkilö, jolle kuuluu vastuu. Suuremmissa yrityksissä suhteellisen itsenäisessä asemassa olevat henkilöt vastaavat työsuojelusta. Työtaturma voidaan lukea toisinaan useiden henkilöiden syyksi. Tuomioistuimen asiaksi jää ratkaista keiden on katsottava myötävaikuttaneen vahingon aikaansaamiseen ja ratkaistava korvaukset tämän mukaisesti.

4.2 TYÖNTEKIJÄ

Edellä kohdassa 4.1 sanotusta voidaan päätellä, että myös työntekijä voi olla vastuussa aiheuttamastaan vahingosta.

Työturvallisuuslain 9 §:n 2 momentissa on suurin osa niistä säännöksistä, joita työntekijän on noudatettava. Periaatteena on, että työntekijän on tarkoin noudatettava työturvallisuuslakia ja sen nojalla annettuja järjestysohjeita, sekä käytettävä hänelle määrättyjä suojeluvälineitä sekä noudatettava tarpeellista varovaisuutta.

Vikojen ja puutteellisuuksien ilmetessä työntekijän on viipymättä ilmoitettava siitä työnantajalle tai tämän edustajalle. Rangaistussanktiosta mainittakoon, että jos joku luvattomasti tai ilman pätevää syytä poistaa tai turmelee tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi tarkoitetun laitteen taikka ohje- tai varoitusmerkinnän, häntä voidaan rangaista sakolla tai jos asianhaarat ovat raskauttavia, vankeudella enintään kuudeksi kuukudeksi, jollei teosta muualla laissa ole ankarampaa rangaistusta säädetty.

Vastuu kohdistuu vahingoittuneeseen siinä muodossa, että oman tuottamuksen aste tapaturmassa aiheuttaa tietyn suuruisen vähennyksen tapaturmakorvauksista. Korvausta ei suoriteta lainkaan vammasta, jonka työntekijä on aiheuttanut itselleen tahallisesti. Korvaus voidaan myös evätä tai sitä vähentää, jos tapaturman syynä on ollut työntekijän törkeä huolimattomuus tai jos työntekijä tapaturman sattua on toiminut vastoin käytännössä noudatettuja asianmukaisesti vahvistettuja järjestysohjeita tai työsääntöjä tai esimiehensä tapaturman välttämiseksi antamia, työpaikalle julkipantuja tai muuten todistettavasti tiedotettuja määräyksiä.

4.3 VASTUUTA SELVENTÄVIÄ OIKEUDEN PÄÄTÖKSIÄ

- 1) Työsopimuslain 10 § 3 mom. sanoo, että työnantajan sijainen on velvollinen kohtelemaan työntekijää kuin työnantaja. Jos työnantajan sijainen tässä ominaisuudessa rikkoo työsuhteesta työntekijälle johtuvia

oikeuksia vastaan, on työnantaja vastuunalainen työntekijälle siten aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Mainittuun lain kohtaan liittyy KKO:n tapaus 1967 II 102. Siinä rakennustöiden vastaava työnjohtaja oli ryhtymättä tarpeellisiin varovaisuustoimenpiteisiin erään henkilön kanssa pudottanut kolmannen kerroksen yläpuolella olleelta rakennustelineeltä painavan sementtilaatikon maahan, jolloin laatikko pudotessaan oli osunut työntekijään ja tämä oli loukkaantunut. Työnantaja velvoitettiin TSL:n 10:n 3 mom. nojalla yhteisvastuullisesti sijaansa asettamansa työnjohtajan kanssa suorittamaan työntekijälle vahingonkorvausta.

- 2) KKO 1940 II 335 Yksin teoin tehty kuoleman tuottamus ja työturvallisuuslaitteiden järjestämisen laiminlyönti. Kysymyksessä oy:n toimitusjohtajan velvollisuus huolehtia yhtiön sirkkelisahan varustamisesta tarkoituksenmukaisella teränsuojuksella. Virallisen syyttäjän syytteestä ja alikonemestarin lesken omasta puolestaan ja alaikäisen tyttärensä holhoojana ollessa asianomistajana Turun RO lausui selvitetyn, että alikonemestari, joka oli toiminut viilaajana oy:n laivaveistämöllä, oli liikkueessaan veistämön työmaalla lähellä teräsuojusta vailla ollutta sirkkelisahaa kompastunut ja kaatunut käynnissä olleen sirkkeliterän päälle, jolloin terä oli viiltänyt hänen kaulaansa haavan, jonka johdosta hän heti oli kuollut, samoin kuin vuorineuvos, joka oli mainitun oy:n toimeenpaneva johtaja oli laiminlyönyt huolehtia siitä, että ko. sirkkelisaha oli varustettu tarkoituksenmukaisella teränsuojuksella, ja siten huolimattomuudellaan tuottanut kuoleman sekä sallinut mainittua puutavarain katkaisemiseen tarkoitettua sahaa käytettävän niiden halkaisemiseen. Sen vuoksi RO tuomitsi vuorineuvoksen yksin teoin tehdystä kuoleman tuottamuksesta ja työturvallisuuslaitteiden järjestämisen laiminlyönnistä ja

katkaisusahan käyttämisestä halkaisemiseen päivä-sakkoihin sekä velvoitti hänet suorittamaan leskelle hautauskustannukset sekä leskelle itselleen ja alaikäiselle lapselle elatusapua, josta vähennettiin vakuutus-yhtiön Tapaturmavakl:n nojalla suorittamat erät. Turun HO jätti asian RO:n päätöksen varaan. **KKO** katsoi, ettei vuorineuvos, joka ei ollut näyttänyt, että hänelle työnantajana kuuluva velvollisuus huolehtia yhtiön puheena olevan sirkkelisahan varustamisesta tarkoituksenmukaisella teränsuojuksella olisi siirtynyt jollekin muulle yhtiön edustajalle, jolla siinä suhteessa olisi oikeus käyttää työnantajalle kuuluvaa **oikeutta ja valtaa**, ollut esittänyt syytä muuttaa HO:n päätöstä, joka jäi pysyväksi. Oikeusneuvos Stenström lausui eriävässä mielipiteessään: "Koskei huolenpidon tehtaan koneistojen turvallisuuslaitteista voida katsoa kuuluvan yhtiön toimeenpanevan johtajan hoidettavana olevaan liiketoimen välittömään johtoon eikä vuorineuvoksen syyksi voida lukea mitään tuotamusta, harkitsen oikeaksi kumota alempien oikeuksien päätökset, hylätä syyteen sekä vapauttaa vuorineuvoksen hänelle tuomitusta rangaistuksesta ja korvausvelvollisuudesta."

- 3) Tietyömaalla oli traktorivetoinen täryjyrä suorittamassa jyräystä. Työmaan työnjohtajana toiminut maanviljelijä oli noussut traktorinkuljettaja V:n kuljettaman täryjyrän vetoakselin päälle antaakseen V:lle työohjeita. Hänen ollessaan poistumassa jyrän päältä oli hänen vasemman jalkansa housunlahje tarttunut kiinni jyrän aisan päällä pyörivään suoja-mattomaan voimansiirtoakseliin, joka oli tempaissut jalan mukaansa ja katkaissut sen polven kohdalta aivan irti. Miehen oikean jalan nilkka ruhjoutui. Traktorivetoisen täryjyrän omistavan toiminimen toimitusjohtaja ja TVH:n työmaan vastaava rakennusmestari tuomittiin oikeudessa työturvallisuuslain ja

rikoslain perusteella edellinen 30 päiväsakkoon ja jälkimmäinen 20 päiväsakkoon. Sitä paitsi heidät tuomittiin yhteisvastuullisesti korvaamaan tapaturman uhrille kivusta ja särystä 500 mk, vaatteista 50 mk ja oikeudenkäyntikuluja 100 mk.

Päätöksessä nojaututtiin mm. työturvallisuuslain 29 ja 40 §:ään. Niissä sanotaan, että koneiden tulee olla niillä työskenteleviä ja muita työpaikalla olevia henkilöitä uhkaavien tapaturmien ehkäisemiksi tarkoitukseenmukaisesti rakennetut sekä varustetut tarpeellisin suojalaittein ja merkinnöin. Koneen tai muun teknillisen laitteen valmistajan, maahantuojan tai muun teknillisen laitteen valmistajan, maahantuojan tai myyjän taikka henkilön, joka luovuttaa sellaisen esineen toisen käyttöön, on huolehdittava siitä, että konetta tai laitetta seuraa sen tavallista käyttöä varten tarpeelliset suojalaitteet sekä ettei se tarpeettomasti aiheuta työntekijälle tapaturman eikä sairastumisen vaaraa. Esineen ohella tulee olla saatavissa asianmukaiset ohjeet sen asentamisesta, käytöstä ja hoidosta.

- 4) Maantiesiltatyömaalla suoritettiin talvella siltaa valettaessa syntyneiden vaurioiden korjausta. Työtä suoritettiin sillan alapuolella olevalta työlavalta käsin. Lava oli rakennettu sillan alapuolelle ripustettujen neljän 9,3 m pituisen kannattavan ansaan päälle. Ansaat oli ripustettu yläreunastaan vaijereilla sillan kanteen. Työtä suoritti 7 miestä, joista yksi oli onnettomuushetkellä sillan kannella maalaustyössä. Eräässä vaiheessa oli lähinnä virtapilaria ollut ansas murtunut miltei keskikohdaltaan poikki, jolloin sen päällä lepäävät telinelankut olivat pudonneet ja kolme miehistä oli joutunut ajelehtimaan telinelankujen varassa kevättulvaisessa virrassa. Kaksi miehistä pelastettiin veneen avulla, mutta kolmas huk-

kui. Tapaturma aiheutui kannattavan ansaan puuaineen heikkoudesta, sillä se oli oksainen ja poikkisyrinen. Kantavien ansaiden välimatkat olivat lisäksi liian pitkät (2,8 m). Paikalla ei ollut pelastusvälineitä, kuten työolosuhteet olisivat edellyttäneet ja jolloin pelastustoimenpiteisiin olisi voitu nopeasti ryhtyä. Ammattientarkastajan mielestä työmaalla oli rikottu rakennustöistä annettuja järjestysohjeita ja työturvallisuuslakia (puuaines viallista, kaiteet puuttuivat ja pelastuslaitteet puuttuivat). Sitäpaitsi oli menetelty lainvastaisesti sijoittamalla 16-vuotias työntekijä (hukkunut) työhön sillan alle. Oikeus tuomitsi rakennusmestarin työturvallisuudesta annettujen määräysten laiminlyömisestä ja kuolemantuottamuksesta 70 päiväsakkoon.

- 5) Selluloosatehtaan varastorakennukseen sijoitetun tilapäisen työmaaruokalan suolavaraston vastaisen väliseinän sortuminen ja siitä seuranneen välikaton luhistuminen aiheutti kahden työntekijän tapaturmaisen kuoleman. Ruokala oli jo päätetty purkaa, mutta siitä huolimatta sitä vielä käytettiin. Tehtaan johto oli rikkonut työturvallisuuslain säännöksiä. Yleinen syyttäjä nosti syytteen tehtaan johtajaa, yli-insinööriä sulfaattitehtaan teknillistä johtajaa ja kuljetuspäällikköä vastaan. Johtajan ottaessa kaiken vastuun tuomittiin vain hänet sakkoon. Tehtaan puolesta suoritettiin toisen uhrin vanhemmille hautauskuluja ja toisen uhrin leskelle ja hänen alaikäiselle lapselleen vuotuinen eläke.

- 6) Puutavaran selluloosayhtiön traktorilla kuljetettaessa kuljettajan apumiehen jalka oli, tartuttuaan traktorin ja sen perävaunun välisen vetoakselin murrosniveleen, jota ei ollut suojattu, ruhjoutunut niin, että se oli katkaistava. Selluloosayhtiön piiriesimiehen katsottiin mutta yhtiön metsäpäällikön ei katsottu syyll-

listyneen työturvallisuuslain säännösten noudattamatta jättämiseen ja vaikean ruumiinvamman tuottamukseen.

Virallinen syyttäjä katsoi selvitetyn, että metsäpäällikkö Haarla ja piiriesimies Jekunen olivat, luovuttaessaan selluloosayhtiön omistaman traktorin käytettäväksi talvella yhtiön metsätyömaalla, laiminlyöneet huolehtia siitä, että traktori, johon oli kytketty vetävä puoliperävaunu, olisi ollut varustettu 1958 annetun työturvallisuuslain 29 §:n mukaan suojalaittein siten, että traktorin ja perävaunun välisen vetoakselin perävaunun puoleinen murrosnivel olisi ollut suojattu, mistä laiminlyönnistä oli seurannut, että traktorissa istuen työmies Itkosen jalka oli luiskahtanut murrosniveleen ja ruhjoutunut niin pahoin, että se oli katkaistava. Kun Haarlan ja Jekusen oli katsottava olleen vastuussa työturvallisuuslain säännösten noudattamatta jättämisestä ja siten tuottaneen Itkoselle sanotun vaikean ruumiinvamman, KO tuomitsi Haarlan ja Jekusen työturvallisuuslain 29 §:n 1 momentin ja rikoslain 21 luvun 10 §:n nojalla Haarlan 180 markan ja Jekusen 60 markan sakkoihin. Lisäksi Haarla ja Jekunen velvoitettiin suorittamaan Itkoselle korvauksia oikeudenkäyntikuluista.

HO, jonne Haarla ja Jekunen saattoivat jutun, katsoi, ettei Jekusta koskevassa osassa ollut syytä muuttaa KO:n päätöstä, joka siis hänen kohdaltaan jäi pysyväksi. Haarlan osalta HO katsoi jääneen näytettäväksi, että hän olisi tietänyt puheena olevan traktorin luovuttamisesta, mutta koska hänen viakseen kuitenkin jäi se, että hän tietoisena selluloosayhtiön omistavan kerrotunlaisia suojalaitteiltaan puutteellisia traktoreita, oli sallinut niiden käytön yhtiön metsätyöissä, HO jätti asian Haarlankin osalta KO:n päätöksen varaan.

Haarla ja Jekunen hakivat HO:n päätökseen muutosta KKO:ssa. KKO tutki jutun ja katsoi, ettei Jekunen ollut esittänyt syytä muuttaa HO:n päätöstä, joka siis hänen osaltaan jäi voimaan. Haarlän osalta KKO katsoi jääneen näyttämättä, että hän olisi tien-nyt, että tällaisen kuljetusvälineen käyttämisestä saattoi murrosnivelen ollessa suojaamaton aiheutua vaaraa työturvallisuudelle eikä Haarlalle ollut katsottava kuuluvan kuljetusvälineiden valvonnan ja tarkastuksen. Täten siis Korkein Oikeus harkitsi oikeaksi hylätä Haarlaa vastaan ajetun syytteen ja vapauttaa hänet tuomitusta rangaistuksesta ja velvollisuudesta suorittaa hänen yhteisvastuullisesti Jekusen kanssa maksettavakseen määrättyjä korvauksia, jotka näin ollen jäivät Jekusen yksin maksettaviksi.

- 7) TVH:n ruoppaustyömaan penkereelle ruoppausmassaa kuorma-autolla ajettaessa pengeri oli autoa peruutettaessa sortunut seurauksin, että auto oli vajonnut veteen ja vaurioitunut. Kun kuljettaja oli autoa penkereellä peruuttaessaan noudattanut TVH:n penkereelle määräämän valvojan antamia ohjeita eikä hänellä ollut syytä varoa penkereen sortuvan, TVH veloitettiin korvaamaan auton vaurioitumisesta aiheutunut vahinko.

Autoilija Siponen oli ajanut TVH:n ruoppaustyömaalla kuorma-autolla ruoppausmassaa Pielisjärven rannalla olevaan penkereeseen, pengeri oli hänen peruuttaessaan autoaan työnantajan paikalle määräämän valvojan osoituksen mukaan penkereen päällä noin kolmen metrin etäisyyteen sen reunasta yht'äkkiä sortunut ja auto vajonnut veteen noin kuuden metrin syvyyteen sekä vaurioitunut. Penkereen sortumisen oli katsottu johtuneen siitä, että työmaa sijaitsi virtaavan veden äärellä eikä oltu ryhdytty toimenpiteisiin penkereen vahvistamiseksi veden ja vir-

ran vaikutusta vastaan. Siponen, katsoen, että valtio oli vastuussa laiminlyönnistä oli vaatinut TVH:n velvoittamista suorittamaan hänelle auton korjauskuuluista ja ansion menetyksestä auton korjausajalta yhteensä 4.158 markkaa.

TVH:n vastustettua kannetta KO lausui selvitetyn, että TVH oli laiminlyönyt ryhtyä ennakolta asianmukaisiin turvallisuus- ja varotoimenpiteisiin vahingon välttämiseksi. Sen vuoksi KO, hyläten vaatimukset näyttämättöminä, velvoitti TVH:n valtion edustajana suorittamaan Siposelle korvaukseksi auton korjauskustannuksista 1.000 markkaa sekä ansion menetyksestä 875 markkaa.

HO, jonne sekä Siponen että TVH saattoivat jutun, totesi, että Siposella itsenäisenä yrittäjänä olisi ollut oikeus purkaa auton kuorma turvallisesti keskelle pengertä, josta se sitten paikalla tätä tarkoitusta varten käytössä olleiden puskutraktorien avulla olisi levitetty ulommaksi ja Siponen oli siis ajaessaan penkereen reunalle tehnyt sen omalla vastuullaan. Tästä syystä HO kumosi KO:n päätöksen, hylkäsi kanteen ja vapautti TVH:n suorittamasta Siposelle korvauksia.

Siponen haki päätökseen muutosta KKO:sta. Korkein oikeus tutki jutun ja totesi, että koska TVH:n puolesta penkereelle oli määrätty valvoja, jonka tehtävänä oli osoittaa, mihin kohtaan auton tuli penkereellä peruuttaa kuorman tyhjentämistä varten ja valtion oli siten katsottava ottaneen vastuun työmaalla ja koska Siponen oli noudattanut saamiaan ohjeita. KKO kumosi HO:n päätöksen, jätti asian KO:n päätöksen varaan muutoin paitsi että TVH veloitettiin maksamaan Siposelle ansion menetyksestä ja auton korjauksesta yhteensä 2.400 markkaa.

Edellämainitut esimerkit selventänevät oikeuskäytäntöä vastuuta jaettaessa. On muistettava, että vastuu liikkuu linjaorganisaatiossa. Mikäli vastuuta siirretään alemmalle johdolle, tulee sillä olla myös yhtä suuressa määrin taloudellista valtaa. Vastuu ja valta liikkuvat yhdessä. Niitä ei voi erottaa toisistaan. Esimerkiksi työsuojelutoimikunnalla tai päätoimisella turvallisuusteknikolla ei ole taloudellista valtaa. He eivät voi määrätä havaitsemansa vaaranlähteen poistamista, koska he pystyvät tekemään ainoastaan ehdotuksia ja esityksiä johdolle puutteellisuuksien korjaamiseksi. Tämän johdosta juridinen vastuu ei voi kohdistua heihin.

4.4 VIRKAMIEHEN VASTUU TYÖSUOJELUSTA

Valtiota työnantajana ja toisaalta virkamiehiä työsuojelusäädökset koskevat pääasiassa samaan tapaan kuin edellä on kirjoitettu. Kuitenkin valtion vastuu virkamiestensä tekemistä virheistä poikkeaa jossakin määrin yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden vastuusta. Virkamiehen vastuulain mukaan ei valtion vastuu vahingosta, jonka virkamies lainvastaisella menettelyllään on kolmannelle henkilölle aiheuttanut, ole riippuvainen siitä, onko vai ei nimittävän virkamiehen viaksi virkamiestä virkaan valittaessa jäänyt tuottamus eikä myöskään siitä, onko virkamiestä asianmukaisella tavalla valvottu vai ei. Ainoastaan yksityisoikeudellisessa suhteessa valtioon olevan työntekijän menettelystä valtio vastaa, jollei häntä ole valittu huolellisesti tai hänen työtään ole asianmukaisesti ohjattu tai valvottu.

4.5 LAITTEEN VALMISTAJAN, MAAHANTUOJAN JA MYYJÄN VASTUU

Yleensä katsotaan, että tavaran valmistaja on vastuussa sen laadusta ja että ostaja voi luottaa siihen, että tavaran

laatu täyttää sovitut tai yleisesti tunnetut laatuvaatimukset. Käytäntöön sovellettuuna tämä merkitsee, että tavarän myyjän on vaadittaessa kyettävä osoittamaan tavaransa ominaisuudet. Valmistajan vastuun eräänlainen "huipentuma" on käyttöön otettu periaate ja myyntivaltti: Asiakas on aina oikeassa. Tavarän on asiakas oikeutettu vaihtamaan, ellei se häntä tyydytä. Tällainen toiminta pakottaa valmistajan asiantuntijoiheen jatkuvasti parantamaan tuotteiden ominaisuuksia. Työsuojelua koskevat muutosvaatimukset ovat toistaiseksi olleet melko harvinaisia ja tämän vuoksi niiden määrää on tuntuvasti lisättävä. Maahantuojan, kotimaisen valmistajan ja myyjän on sopeuduttava tavaratoimituksissaan tilaajan vaatimukseen: Tavarän on täytettävä voimassa olevat työsuoje-lusäädökset (mm. sosiaali- ja terveysministeriön teknilliset turvallisuusohjeet).

4.6 OSTAJAN VASTUU TYÖSUOJELUSTA

Työturvallisuuslain säännökset ovat ehdottomia. Tämän vuoksi ei ole mahdollista, että myyjä ja ostaja voisivat pätevästi sopia siitä, että myyjä olisi täysin vapaa työsuo-jeluvelvoitteiden täyttämisestä. Yhtä vähän kuin myyjä voi sopimuksella siirtää ostajalle näitä velvollisuuksiaan, voi myöskään ostaja odottaa voivansa siirtää omia työsuo-jeluvelvoitteitaan myyjälle. Suurten hankintojen yhteydessä käytäntöön tullut tapa toimittaa laitos "avaimet käteen" -ehdon mukaisesti ei vapauta vastaanottajaa niistä velvollisuuksista, jotka työturvallisuuslain muut säännökset kuin 40 § hänelle asettavat. Ostajalla säilyy velvollisuus valvoa vaaraa aiheuttavien laitteiden ym. tavarain työturvallisuusominaisuuksia hankinnan aikana. Erityisen tärkeää valvonta on lopullisessa vastaanotossa, jossa vastuu laitoksen turvallisuudesta siirtyy "työnanta-jalle". Vielä asennustyön suorittaja, jos sellaista käyte-tään, on todettava työturvallisuuslain 40 §:ssä velvoite-

tuksi henkilöksi, jolla on velvollisuuksia teknisen laitteen (laitteiston) tulevien käyttäjien turvallisuuden ylläpitämiseen. On korostettava, että aina ei voida vedota lainsäädännössä olevan nimenomaisen säännöksen puuttumiseen, kun puolustellaan tämänlaatuisen valvonnan laiminlyöntiä.

5. TYÖSUOJELUTYÖN SUORITUS JA VALVONTA

5.1 VALVONTAVIRANOMAISET

”Työsuojaelu” käsitteenä voitaisiin määritellä kaikkena sellaisena toimintana, joka tähtää ihmisen työntekoon liittyvien ei-toivottujen ilmiöiden poistamiseen. Työsuojaeluun kuuluvaksi on siten luettavissa:

- työturvallisuuden ylläpitäminen ja edistäminen;
- työterveydenhoidon kehittäminen;
- työnteon keston rajoittaminen, so. työaika-suojaelu;
- riittävien lepoaikojen turvaaminen, so. loma-ajan sää-tely yhdessä työaika-säätelyn kanssa;
- työntekijän iän, sukupuolen, fyysisten edellytysten, ammattitaidon yms. työntekijän henkilöstä riippuvien seikkojen huomioon ottaminen jne.

Yllä mainittuja tehtäviä on maassamme aivan näihin päi-viin asti hoitanut erityinen ammattientarkastuslaitos, jon-ka organisaatio, valtuudet yms. oli säädetty vuoden 1927 ammattientarkastuslaissa (72/27) ja sen toimeenpanosta annetussa Vnp:ssä (73/27). Vuonna 1972 ryhdyttiin van-hentunutta ja melko tehotontakin ammattientarkastuslai-tosta voimaperäisesti uudistamaan. Vaikka eräät em. säädösten kohdat vielä tällä hetkellä ovatkin voimassa, keskitytään seuraavassa yksinomaan uutta työsuojaelun hallintoa ja -valvontaa koskevaan lainsäädäntöön.

Työsuojaeluvalvonta puolestaan on viranomaistasolla mää-riteltävissä toimintana, jonka seurauksena työsuojaelua

koskevien säännösten ja määräysten noudattamista työpaikoilla seurataan. Eduskunnan vuoden 1972 marraskuun alussa hyväksymän ja 1974.01.01 voimaan tulevan työsuojelun valvontaa koskevan lain säännöksistä johtuu, että myös työsuhteen osapuolien on suoritettava työpaikoilla valvontatehtäviä. Siitä enemmän tuonnempana.

5.12 LAKI TYÖSUOJELUHALLINNOSTA (574/72)

Vuoden 1927 ammattientarkastuslaissa oli säännökset sekä työsuojelun hallinnosta että sen valvonnasta. Työsuojelua uudistettaessa erotettiin nämä kaksi osa-aluetta toisistaan.

Edellä kohdassa 3.1 mainitun **työsuojelun hallintolain** (574/72) 1 §:n mukaan:

"Työsuojeluhallinnon tehtävänä on edistää työsuojelua kehittämällä työn turvallisuutta ja terveellisyttä ja valvomalla työsuojelua koskevien säännösten ja määräysten noudattamista, milloin se on säädetty työsuojeluhallinnon tehtäväksi, sekä huolehtia niistä muista tehtävistä, jotka työsuojeluhallinnon suoritettavaksi on erikseen säädetty tai määrätty."

Hallintolain 2 §:ssä määritellään ne elimet, joista "työsuojeluhallinto" muodostuu. Hallinto-organisaatiosta on kaavio sivulla 30. Sanotun lainkohdan mukaan työsuojeluhallintoa johtaa, valvoo ja hoitaa sosiaali- ja terveysministeriö. Maa on jaettu yhdeksitoista työsuojelupiiriksi, joissa on oma työsuojelutoimisto.

Paikallistasolla toimii edellä kerrotun valtion työsuojeluhallinnon lisäksi kunnallinen työsuojelu, jolloin kuntatasolla työsuojeluviranomaisena toimii kunnan terveyslautakunta. Kansanterveyslaissa (66/72) säädettyjä tehtäviä varten perustettuun kuntainliittoon ja sen terveyslautakuntaan on noudatettavana kaikki se, mikä hallintolaissa

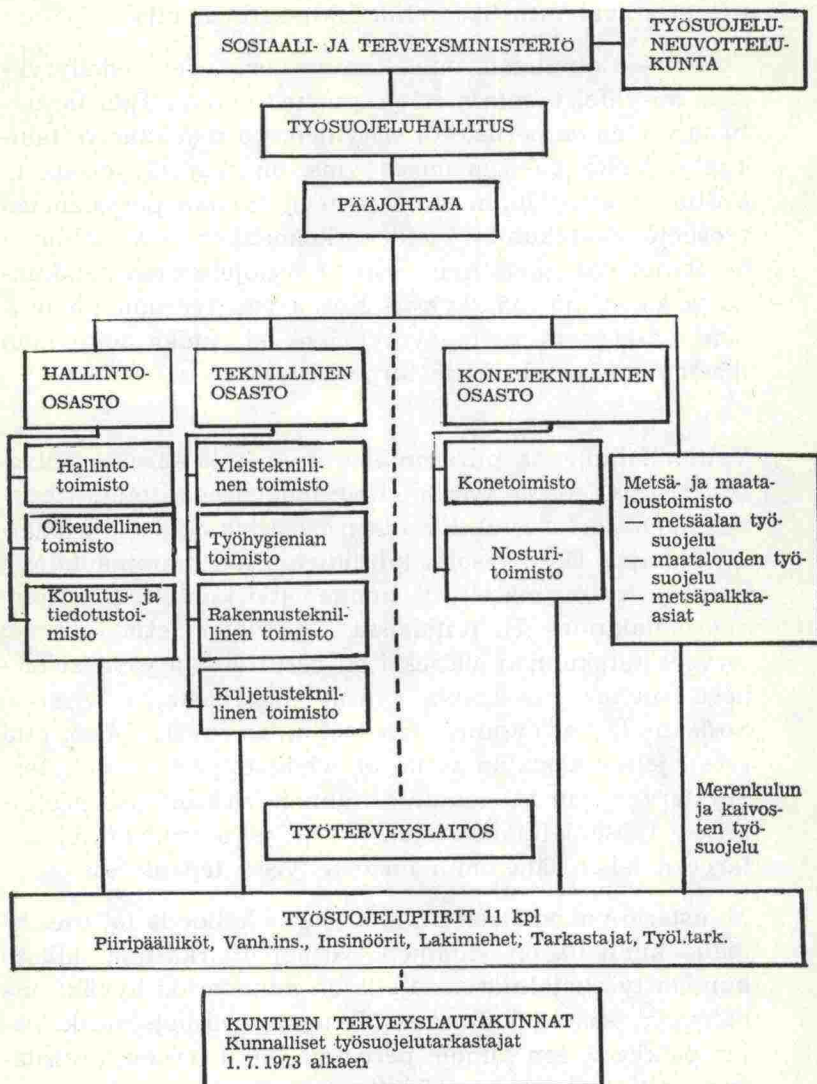
on säädetty kuntaa ja sen terveyslautakuntaa koskevaksi. Työsuojeluhallinnon tehtävien tarkempi määrittely on sisällytetty lain 3 §:ään. Tehtävien tarkka erittely ei kuitenkaan liene tarpeen tässä yhteydessä — asiasta kiinnostuneet voivat tutustua niihin lakitekstin avulla.

Työsuojelutoiminnan onnistumisen eräs perusedellytyksistä on yhteistoiminta eri osapuolien välillä. Tätä tarkoitusta varten on perustettu erityinen työsuojeluneuvottelukunta, jonka kokoonpanosta yms. on säädetty erikseen. Valtion työsuojelupiirien yhteyteen tullaan perustamaan työsuojelulautakuntia, joiden kokoonpano ja tehtävät noudattelevat soveltuvin osin työsuojeluneuvottelukunnasta annettuja määräyksiä. Koska vm. työsuojeluhallinnon osaset ovat vasta syntymässä, ei niiden toiminnan lähempi tarkastelu liene tarpeellista.

Valtionhallinnossa piiritoimistot ovat eräänlaisia päällikkövirastoja, joissa työsuojeluviranomaisena toimii piiripäällikkö, jonka avuksi voidaan perustaa apulaispiiripäällikön virka. Kuntatasolla työsuojeluviranomaisena toimii, kuten jo alussa mainittiin, kunnan (tai kuntainliiton) terveyslautakunta. Hallintolaissa säädetään, että kunnan terveyslautakunnan alaiseksi on perustettava yksi tai tarpeen mukaan useampia työsuojelutarkastajan virkoja. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa luvan siihen, että työsuojelutarkastajan virka on yhdistettynä kunnan terveystarkastajan tai muuhun kunnan virkaan, jos päätoimisen työsuojelutarkastajan viran perustaminen ei ole tarpeen laissa lähemmin määritellyissä tapauksissa.

Ministeriö voi edelleen sallia sen, että kahdella tai useammalla kunnalla on yhteinen työsuojelutarkastaja. Mikäli kunnan työsuojelutarkastajalla on ministeriön hyväksymä pätevyys, saavat kunnat valtionapua työsuojelutarkastajan palkkaukseen samoin perustein, kuin terveystarkastajien valtionavusta on säädetty.

Työsuojeluhallinto-organisaatio

Valtion ja kunnan työsuojeluviranomaisten keskinäinen tehtävänjako tapahtuu siten, että kunnan työsuojeluviranomaisten tulee valvoa sellaisia toimipaikkoja, joissa ei säännöllisesti käytetä työn turvallisuuden ja terveellisyyden kannalta vaarallisia aineita tai laitteita tahi työmenetelmiä, ja joissa säännöllisesti työskentelevien työntekijäin lukumäärä on alle kymmenen työntekijää (hallintolain 9 § ja hallintoasetuksen 14 §). Tällaisia toimipaikkoja ovat yleensä käsityöliikkeet, maanviljelys ja sen sivuelinkeinot, kauppa-, konttori-, ravintola- ja majoitusliikkeet, rakennusalan yritykset yms. ei-teolliset yritykset. Kaikkien rakennustyömaiden ja vaarallisten ammattialojen työsuojelutarkastukset siirtyivät kuitenkin 01.07.1973 valtion työsuojeluviranomaisten alaisuuteen.

Edellä on selostettu pääpiirteittäin työsuojeluhallintolain sisältöä. Hallintolakia täsmentämään on annettu asetus työsuojeluhallinnosta (631/72), mutta tässä yhteydessä ei liene tarpeellista selostaa sanotun asetuksen sisältöä.

Edellä kuvattu työsuojeluhallinto aloitti toimintansa syyskuun 1 päivänä 1972 kuitenkin siten, että kuntatasolla toiminta jatkui vuoden 1927 ammattientarkastuslain säätämällä tavalla kesäkuun 30 päivään 1973, jolloin siis myös kunnissa siirryttiin hallintolain mukaiseen organisaatioon.

Kuntien sivutoimiset ammattientarkastajat on heinäkuun 1 päivään 1976 mennessä korvattava tämän lain tarkoitamilla päätoimisilla työsuojelutarkastajilla. Hallintolailla kumottiin vuoden 1927 ammattientarkastuslain hallintoa koskevat säännökset (1—3 §§) sekä alussa mainitun Vnp:n (73/27) II ja III luku — kuntatasolla em. poikkeus.

5.13 LAKI TYÖSUOJELUN VALVONNASTA (131/73)

Kuten edellä sanotusta käy ilmi, ovat ammattientarkastuslain valvontaa koskevat säännökset edelleenkin voimassa

olevaa oikeutta myös valtionhallinnon alalla. Eduskunnassa on kuitenkin 7 päivänä marraskuuta 1972 kolmannessa käsittelyssä hyväksytty laki työsuojelun valvonnasta. Presidentti on hyväksynyt lain 16.02.1973 ja laki astuu voimaan 01.01.1974. Lain voimaantultua kumoutuu ammattientarkastuslaki vielä jäljellä olevilta osiltaan, jolloin on siirrytty uuteen aikakauteen maamme työsuojelun valvonnassa. Ei ole liioiteltua väittää, että uudistus vastaa kansanterveyslain mukanaan tuomaa mullistusta, vaikka sekin on vielä syntyvaiheissaan.

Työsuojelun käytännön työtä hoitamaan on perustettu sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen uusi keskusvirasto, Työsuojeluhallitus jonka keskuspaikkana on Tampere. Työsuojelutyötä suorittavien virkamiesten runko muodostuu pääasiassa STM:n työsuojeluosaston koke-musta omaavista viran- ja toimenhaltijoista.

Mitä sitten valvontalailla säädetään? Vuoden 1927 ammattientarkastuslakiin verrattuna tärkeimmät muutokset lienevät seuraavat:

- työsuojelutarkastusta suorittavalla virkamiehellä on oikeus käyttää tarkastuksillaan apuna myös ulkopuolista asiantuntijaa, milloin hän katsoo sen tarpeelliseksi;
- työnantajan on nimettävä lain 2 luvussa tarkoitettua yhteistoimintaa varten työsuojelupäällikkö;
- työpaikalle, jossa säännöllisesti työskentelee yli 10 työntekijää, on työntekijäin valittava keskuudestaan erityinen työsuojeluvaltuutettu ja tälle kaksi varavaltuutettua — toimihenkilöasemassa olevilla työntekijöillä on sama oikeus — työsuojeluvaltuutetun irtisanomisesta on voimassa, mitä työsopimuslain (320/70) 53 §:n 2 momentissa säädetään luottamusmiehen työ-sopimuksen irtisanomisesta (= tehostettu irtisanomis-suoja);

- yli 20 työntekijän työpaikoille on perustettava yhteistoimintaa varten erityinen työnantajan, työntekijäin ja toimihenkilöasemassa olevien työntekijäin edustajista kokoonpantu työsuojelutoimikunta;
- työsuojeluviranomaisilla on käytettävissään erinäisiä pakotteita lain 15—17 §§ esittämissä tapauksissa:
  - antaa ohjeet havaitun epäkohdan poistamiseksi;
  - jollei ohje riitä, työsuojeluviranomainen voi päätöksellään velvoittaa työnantajan sopivan määräjän kuluessa suorittamaan tarpeelliset toimenpiteet;
  - työsuojeluviranomainen voi tarpeen vaatiessa velvoittaa suorittamaan edellä tarkoitetut toimenpiteet sakon uhalla (= uhkasakkomenettely);
  - tai uhalla, että tekemättä jätetty teetetään hänen kustannuksellaan;
  - tai että työnteko työpaikassa tai sen osassa keskeytetään taikka että laitteen tai työmenetelmän käyttö estetään;
  - sakon uhka voidaan asettaa työnantajalle tai tämän edustajalle taikka molemmille;
  - kielto-menettely on mahdollinen myös silloin, kun työntekijän terveyden menettämisen vaara on olemassa — aikaisemmin kielto voitiin antaa ainoastaan, jos työntekijää uhkaa ilmeinen tapaturman- tai hengen menettämisen vaara.

Vielä on syytä todeta, että poliisipiirin päällikön on annettava virka-apua tarkastuksen toimittajalle laissa lähemmin määritellyissä tapauksissa (17 §). Samoin todetakoon, ettei viranomaisen uhkasakkopäätökseen saada hakea muutosta.

Valvontalakiin sisältyy edelleen säännökset eräistä ilmoitusvelvollisuuksista. Näitä ovat:

- työn aloittamisilmoitus eräissä tapauksissa (21 §);
- ilmoitus tapaturmista myös työsuojeluviranomaiselle milloin siitä tapaturmavakuutuslain (608/48) mukaan on suoritettava tutkimus tapaturmapaikalla;

Eräässä mielessä tärkeänä on pidettävä lain 22 §:n 2 momentin säännöstä, mikä kuuluu:

”Milloin lääkäri on todennut työn suorittajassa 29 päivänä joulukuuta 1967 annetussa ammattitautilaissa 638/67) tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitetun ammattitaudin tai työstä johtuneen muun sairaalloisen tilan, on hänen viipymättä tehtävä asiasta ilmoitus lääninlääkärille ja työsuojelun piiriviranomaiselle vahvistettua lomaketta käyttäen.”

Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä on säädetty sakkorangaistus.

Lain 23 §:ssä on säädetty ilmoitusvelvollisuus eräille lähinnä työturvallisuuslain 40 §:ssä tarkoitetuille henkilöille kuin myös vaarallisen aineen valmistajalle, maahan-tuojalle tai myyjälle. Sama koskee tapauksia, joissa aiotaan ottaa käyttöön työmenetelmiä, joihin liittyy hengen tai terveyden menettämisen vaara. Lain säännökset eivät kuitenkaan ole aivan ehdottomia.

Puuttumatta lähemmin rangaistussäännöksiin, todettakoon, että lain 26 §:n mukaan enimmäisrangaistus työsuojeluviranomaisen määräysten rikkomisesta on vuosi vankeutta.

Tämän kirjasen puitteissa ei ole mahdollista — eikä ehkä tarpeenkaan — selvittää kaikkien niiden lakien valvon-

nassa esiintyviä erityispiirteitä, joita työsuojelutarkastajat päivittäin joutuvat käsittelemään. Todettakoon kuitenkin se, että työsuojeluhallinnon pääasiallinen tehtävä on ennaltaehkäisevää — vasta niissä tapauksissa, joissa lain vapaaehtoinen noudattaminen ei toteudu, turvaudutaan pakotteisiin. Jos tapaus on johtanut tietyn lain vastaiseen menettelyyn, on työsuojeluviranomaisen tehtävä asiasta ilmoitus viralliselle syyttäjälle (mikäli rikkomus on virallisen syytteen alainen). Valvontalain mukaan työsuojeluviranomaiselle tai sen määräämälle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla esitutkinnassa ja alioikeudessa kuulluksi asiassa, josta tämä viranomainen on tehnyt syyteilmoituksen.

5.14 TUOMIOISTUIMET

Pääsääntöisesti käsitellään työlainsäädännön alaan kuuluvat riita- ja rikosasiat yleisissä alioikeuksissa, so. raastuvan- tai kihlakunnan oikeuksissa. Jos juttu koskee työehtosopimuksen vastaista menettelyä, käsitellään se puolestaan pääsääntöisesti työtuomioistuimessa, joka on työelämän riitaisuuksien erityistuomioistuin. Eräiden työlainsäädännön alaan kuuluvien lakien tulkinta taas kuuluu työneuvostolle siten, kuin siitä on erikseen säädetty. Kahden viimeksi mainitun osalta viitataan lakiin työtuomioistuimesta (437/46) ja lakiin työneuvostosta (608/46) kuin myös lakiin työriitojen sovittelusta (420/62).

Valtioneuvoston Oikeuskansleri on kolmeen eri otteeseen, viimeksi lokakuussa 1971, huomauttanut virallisia syyttäjiä siitä, että nämä eivät ole suhtautuneet riittävällä vakavuudella ”työrikoksen” syyttämiseen. Oikeusministeriö asetti keväällä 1972 toimikunnan pohtimaan työlainsäädännön rikosoikeudellisia seuraamuksia (työrikostoimikunta). Tässä toimikunnassa on esitetty eräänä mahdollisuutena sanotun haluttomuuden poistamiseksi erityistuo-

mioistuimen perustamista korvaamaan nykyisten ali-oikeuksien puutteita.

5.2 MUUT VALVONTAVIRANOMAISET

Muita työturvallisuuden valvontaviranomaisia ovat kauppa- ja teollisuusministeriön alaiset paineastiain tarkastajat, kaivostarkastajat, palavien nesteiden ja räjähdysaineiden varastojen, valmistuksen ja käytön tarkastajat sekä merenkulkuhallituksen alaiset laivojen katsastajat. Kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena virallistettuna järjestönä toimii Sähköntarkastuslaitos, jonka tarkastajat suorittavat sähkölaitosten (sähkölaitteiden) tarkastuksia sähkölain nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Liikenneministeriön alaisena toimii moottoriajoneuvojen katsastus ja siviili-ilmailun tarkastus.

Lopuksi lueteltakoon eräitä viranomaisia, joiden tehtävät joiltakin osin liittyvät myös työsuojelumääräysten valvontaan.

Lääninhallitukset valvovat mm. palavien nesteiden, myrkkujen ja räjähdysaineiden valmistusta ja käyttöä tietyissä rajoissa sekä antavat virka-apua pakkotäytöntötoimissa.

Maistraatit, järjestysoikeudet ja paloviranomaiset toimivat rakennus- ja paloturvallisuusviranomaisina sekä antavat työsuojelutarkastukselle virka-apua mm. täytöntöpanojen yhteydessä.

Poliisiviranomaiset antavat virka-apua työsuojelua valvoville viranomaisille ja suorittavat tapaturmiin liittyviä tutkimuksia, kun kysymyksessä on kuolemantapaus, vamma ruumiinvamma tai työsuojelutarkastaja sitä muutoin pyytää.

5.3 TYÖSUOJELUTYÖTÄ TEKEVÄT YHTEISÖT

Kun tuotantoelämä jatkuvasti kehittyy ja monipuolistuu, ovat työntekijäin työolosuhteet niin monenlaatuksia ja nopeasti muuttuvia, ettei ole mahdollista antaa niin yksityiskohtaisia lakeja ja asetuksia, joilla voitaisiin taata työntekijöiden turvallisuus jokaisessa yksityistapauksessa. Samaten viranomaisten valvonta ei parhaimmillaankaan voi ulottua jatkuvasti jokaiselle työpaikalle. Lakisääteisten toimenpiteiden lisäksi tarvitaan työsuojelutyössä myös vapaaehtoista toimintaa, jota suuressa määrin tekevätkin valistuneet työnantajat sekä useat yhteisöt. Yhteisöistä mainittakoon mm.:

Työsuoja ry (entinen Tapaturmantorjunta ry, joka vuoden 1972 alusta jakaantui Liikenenturva ry:ksi ja Työsuoja ry:ksi) on perustettu vuonna 1935. Yhdistyksen jäseninä ovat työmarkkinajärjestöt, joukko teollisuus- ja vakuutuslaitoksia, suurin osa maamme kunnista sekä erilaisia järjestöjä. Yhdistys suorittaa työsuojelutyötä teollisuuslaitoksissa, maa- ja metsätalouden piirissä, kouluissa ja kodeissa lähinnä tarkastusten neuvonnan, koulutuksen ja julkaisujen avulla. Yhdistys myy, valmistaa ja vuokraa varoituskuvia, ohje- ja opaskirjasia ja muuta valistusaineistoa sekä kone- ja henkilökohtaisia suojaimia.

Työterveyslaitos on perustettu v. 1950 ja on Työterveyslaitoksen valvonnassa toimiva yksityisoikeudellinen laitos. Laitoksen 18 jäsenestä valtioneuvosto nimittää 10. He edustavat lääketieteellistä ja muuta tutkimusta, eri hallinnonhaaroja ja sosiaalivakuutusta. Muut kahdeksan jäsentä edustavat työmarkkinajärjestöjä ja Työsuoja ry:tä sekä Helsingin kaupunkia. Laitos saa taloudellista tukea Raha-automaattiyhdistyksen voittovaroista. Suurimman osan toiminnastaan laitos joutuu kuitenkin rahoittamaan palvelutoiminnallaan hankkimilla tuloilla. Työterveyslaitoksen tehtävänä on työterveysalan tutkimustyön lisäksi

osallistua alan valtakunnalliseen koulutus-, opetus- ja valistustyöhön sekä suorittaa työterveyttä ja työoloja koskevia palvelutehtäviä.

Työterveyslaitos pyrkii selvittämään työikäistä ihmistä työssä ja työympäristössä uhkaavat ja joko fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen kohdistuvat vaaratekijät käyttäen hyväkseen uusimpia menetelmiä ja tutkimustuloksia. Ne henkilöt, joiden työkyky on jo jostain syystä alentunut, pyritään kuntouttamalla ohjaamaan takaisin työelämään. Painopiste toiminnassa on kuitenkin ennalta ehkäisyssä: Työ ja työolot pyritään tekemään sellaisiksi, ettei niistä aiheudu vaaraa. Työterveyslaitoksesta voi saada erilaisia terveys- ja työpaikkatutkimuksia. Tätä tarkoitusta varten on käytössä liikkuvia yksiköitä, joita voi tilata suorittamaan tutkimuksia työpaikalla.

Laitos järjestää vuosittain useita kymmeniä koulutus-tilaisuuksia ja toteuttaa monipuolista julkaisutoimintaa.

Työmarkkinajärjestöt ovat viime vuosina ryhtyneet ajamaan ja kehittämään työsuojelutoimintaa. Osoituksena tästä on mm. 04.02.1969 solmittu (mukana STK, SAK, SAJ ja STTK) sopimus turvallisuustyöstä työpaikoilla. Tällä sopimuksella on perustettu näiden järjestöjen yhteistyöelimeksi Työsuojelun Keskustoimikunta, jonka alaisena toimistona on **Työturvallisuuskeskus**. Työpaikoilla sopimuksen mukaisesti asetettujen työsuojelutoimikuntien tehtävänä on toimia paikallisena yhteistyöelimenä työsuojelun ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

Työmarkkinajärjestöjen sopimukseen perustuva työsuojelun yhteistoiminta laajeni huhtikuun 28 päivänä 1971 allekirjoitetulla sopimuksella, jolloin myös palveluelinkeinojen työnantajia edustava Liiketyönantajain Keskusliitto (LK) liittyi Työsuojelun Keskustoimikunnan jäsenyyteen. Palveluelinkeinojen piirissä työsuojelu poikkeaa teollisuudessa harjoitettavasta toiminnasta. Sen vuoksi

palveluelinkeinoja edustavat järjestöt LK, Työehtoliitto, SAK ja TVK muodostavat Työnsuojelun Keskustoimikunnassa erillisen osaston, jonka tehtävänä on suunnitella työsuojelun kehittämistä palveluelinkeinojen piirissä. Sopimuksen nojalla järjestöt osallistuvat myös Työsuojelun Keskustoimikunnan alaisen Työturvallisuuskeskuksen toimintaan.

Työehtoliitto ry on työnantajina E-osuusliikkeen piirissä toimivien yritysten muodostama oma työnantajajärjestö.

Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto on lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavien laitosten yhteistyöelin. Liiton jäsenyhtiöt suorittavat kukin omien vakuutuksenottajiensa piirissä työturvallisuustyötä. Tämä työ perustuu vapaaehtoisuuteen. Tapaturmavakuutuslaitosten Liiton, toimielimistä tässä yhteydessä on erityisesti mainittava tapaturmantorjuntavaliokunta, jonka tehtävänä on mm. hoitaa Liiton jäsenlaitosten työsuojelutyötä ja antaa lausuntoja työturvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Valiokuntaan kuuluu alan asiantuntijoita vakuutusyhtiöiden tapaturmantorjuntaosastoilta sekä yksi kummankin työmarkkinaosapuolen edustaja.

Liiton piirissä toimii sen jäsenlaitosten ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyöelimenä erityinen neuvottelukunta. Vuoden 1971 alusta perustettiin neuvottelukunnan alaisuuteen katastrofiluontoisia työtapaturmia tutkiva elin, jossa työmarkkinajärjestöt ja Liiton jäsenlaitokset ovat edustettuina.

Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) suorittaa mm. työturvallisuuteen liittyviä rakenne-, aines- ja kestävyys-tutkimuksia.

Suomen Punainen Risti ry (SPR) järjestää ensiapukurssi-toimintaa myös työpaikoilla.

5.4 TYÖSUOJELU TVL:N TYÖPAIKOILLA

5.41 TYÖSUOJELUORGANISAATIO

Toteuttaakseen työsuojelulainsäädännön sekä työnantajalle että työntekijöille antamia velvollisuuksia on tie- ja vesirakennushallitus tehnyt tie- ja vesirakennuslaitoksen työsuhteisia työntekijöitä ja toimihenkilöitä edustavien Valtion Työntekijäin Liitto Vaty ry:n, Valtion Työnjohdajien ja Toimihenkilöiden Liitto ry:n, Valtion teknillisten virkamiesten keskusliitto ry:n, Ilmailualan Unioni ry:n, Suomen Merimies Unioni ry:n, Suomen Konepääallystöliitto ry:n, Suomen Laivanpääallystöliitto ry:n ja tie- ja vesirakennuslaitoksen sekä virka- että työsuhteista toimihenkilökuntaa edustavien Tie- ja vesirakennusmestari-liitto ry:n kanssa työsuojelun organisaatiosta ja sen tehtävistä tie- ja vesirakennuslaitoksessa 10.12.1971 allekirjoitetun sopimuksen ja ohjeen. Sopimus tuli voimaan 01.01.1972.

Tämän sopimuksen sekä työsuojelun valvonnasta annetun lain pohjalta voidaan laatia seuraava tie- ja vesirakennuslaitoksen työsuojeluorganisaatiota kuvaava kaavio.

TYÖSUOJELUN KESKUSTOIMIKUNTA:

Työnantajan edustajat:

- Asessori, puheenjohtaja
- Sosiaalipäällikkö
- Työturvallisuusinsinööri, sihteeri

Työntekijöitä edustavat järjestöt (yksi jokaisesta liitosta):

- Valtion Työntekijäin Liitto Vaty ry
- Valtion Työnjohtajien ja Toimihenkilöitten Liitto ry
- Tie-, vesi- ja ilmailuhallinnon henkilökuntaliitto ry
- Tie- ja vesirakennusmestariliitto ry
- Valtion teknisten virkamiesten keskusliitto ry
(työsopim.suht.)

PIIRITOIMIKUNTA (jokaisessa piirissä)

- Piiri-ins. tai hänen määr. puheenjohtajana
- Huoltopäällikkö
- Työturvallisuusteknikko, sihteerinä
- Vaty 2 edustajaa
- VTTL 1 edustaja
- TVIL 1 edustaja
- Rak.mest. tss.edustaja

LAIVAVÄEN TYÖSUOJELU- TOIMIKUNTA

Turun ja Vaasan tie- ja vesirakennuspiirit.

TYÖSUOJELU- TOIMIKUNTA

TVH, Saimaan kanava, Tiemestari-piirit, Konekorjaamot ja ne rakennustyömaat ja maatutkimuslaboratoriot, joiden keskim. vahvuus on vähintään 15.

TYÖSUOJELU- VALTUU- TETTU

Sopimuksen 11 §:ssä mainitussa työ- ja toimipaikoissa.

Käytännön työsuojelutyön rungon tie- ja vesirakennuslaitoksessa muodostavat työturvallisuusinsinööri ja -tarkastaja tie- ja vesirakennushallituksen hallinto-osastolla sekä jokaisessa piirissä tai vastaavassa toimiva työsuojeluteknikko. He toteuttavat työsuojelutyötä antamalla ohjeita sekä suorittamalla opastus-, koulutus-, valvonta- ja tarkastustyötä. Samaten heidän on seurattava työsuojelualan kehitystä sekä tapaturmatilastojen ja suorittamiensa havaintojen perusteella tehtävä esityksiä työsuojelun edistämiseksi. On huomattava, että em. toimenhaltijoiden toimenpiteet eivät korvaa työsuojelutyötä linjaorganisaatiossa vaan he ovat asiantuntijoita, jotka valvovat työsuojelutyötä. Työturvallisuudesta vastaa se linjaorganisaation henkilö, jolle johto on antanut päätösvaltaoikeudet (vrt. kohta 4). Työsuojeluhenkilöt vastaavat antamisestaan ohjeista ja lausunnoista sekä myös siitä, että heidän toimintansa tähtää nimenomaan turvallisuuden tehostamiseen.

5.42 TYÖMAATARKASTUKSET

Kohdassa 5.41 mainitussa tie- ja vesirakennushallituksen ja työntekijäjärjestöjen välillä tehdyn sopimuksen 9 §:ssä on selvitetty työmaan tai vastaavan työsuojelutoimikunnan tehtävät työmaalla ja toimipaikassa. Myös Rakennustyön järjestysohjeiden (Työlaki n:o 28) 9. luvussa on selvitetty työmaatarkastuksien suoritustapa. Periaatteena on, että kaikki koneet ja laitteet tarkastetaan ennen käyttöönottoa (käyttöönottotarkastus) ja työn aikana ajoittain, mikäli mahdollista ainakin kerran viikossa, suoritettavassa tarkastuksessa (kunnossapitotarkastus) todetaan, että laitteet ovat yhtä turvallisia kuin käyttöönotettaessa. Myös työmaalla esiintyviin muihin vaaratekijöihin on kiinnitettävä huomiota. Näistä tarkastuksista, joihin myös työntekijäin edustajalle on varattava tilaisuus

olla mukana, on pidettävä pöytäkirjaa. Pöytäkirjaksi soveltuu tie- ja vesirakennushallituksen lomake n:o 1.018, työmaan päiväkirja tai muu paperi. Tarkastuksesta on mainittava työmaan päiväkirjassa ja siinä havaitut työsuojelua vaarantavat viat on korjattava välittömästi. Omassa johdossa tehtävässä työssä on tarkastusten pitäminen työmaan päällikön, tiemestarin tai hänen määräämänsä rakennusmestarin asiana.

Päällystystöiden osalta on tie- ja vesirakennushallitus kirjeellään n:o Tr-1033/20. 3. 1972 edellyttänyt päällystystyömaille perustettavaksi työsuojeluorganisaation, jossa on jäsenenä yksi rakennuttajan työnjohtoon kuuluva henkilö, yksi urakoitsijan työnjohtoon kuuluva henkilö sekä yksi urakoitsijan työntekijöihin kuuluva henkilö. Tämä työsuojelutoimikunta huolehtii em. kirjeessä tarkemmin selvitetyllä tavalla päällystystyömaiden työsuojelusta.

Muista urakalla tehtävistä töistä tarkastukset pitää ja työsuojelusta vastaa työsuojelun valvontalain mukaisesti urakoitsijan työnjohto. Valvontahenkilökunnan asiana on todetessaan puutteellisuuksia, ilmoittaa niistä välittömästi urakoitsijalle ja merkitä niistä huomautukset työmaapäiväkirjaan.

Tarkastusten suorittamiseen voidaan pyytää apua tai ohjeita työturvallisuusteknikolta, piirin konetoimiston asiantuntijoilta tai työsuojeluviranomaisilta.

6. LÄHDEKIRJALLISUUS

Insinöörijärjestöjen Koulutuskeskus: Luennot kurssilla "Yrityksen johto ja työturvallisuus"

Vakuutusyhtiö Sampo: Turvallisuusteknillinen kurssi

Urpo M. Hilska: Työympäristö ja työturvallisuus

Komiteamietintö 1969: B44: Turvallisuustyön suunnittelu-
toimikunnan mietintö

Teknillinen Aikakauslehti 1—2/70: Työturvallisuussään-
nösten kehitys Suomessa.

Dipl.ins. Keijo Kaittola STM/Rak.tekn.tsto/Luento työ-
turvallisuuskurssilla (1/73 Työsuojelu ry, Lepolampi)

